

14. 8. 2025

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Neplatnost vydědění a její důsledky

Tento článek se zabývá otázkou neplatnosti vydědění z důvodu nenaplnění zákonných důvodů pro vydědění a také důsledky takového neplatného vydědění dle stávající i předchozí právní úpravy.

Úprava vydědění a jeho neplatnosti

Dle § 1646 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, v platném znění (dále jen **OZ**) lze ze zákonných důvodů vyloučit nepominutelné dědice (děti zůstavitele a nedědí-li, pak jejich potomky v souladu s § 1643 OZ) vyděděním z jejich práva na povinný díl, anebo je v jejich právu zkrátit. Povinný díl označuje zákonem chráněné subjektivní právo nepominutelného dědice na minimální podíl na pozůstalosti, resp. jeho peněžní ekvivalent. Zůstavitel může vydědit nepominutelného dědice, pokud tento dědic (zákonné důvody):

- a. mu neposkytl potřebnou pomoc v nouzi;
- b. o zůstavitele neprojevuje opravdový zájem, jaký by projevoval měl;
- c. byl odsouzen pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze;
- d. vede trvale nezřízený život; a
- e. je tak zadlužen nebo si počíná tak marnotratně, že tu je obava, že se pro jeho potomky nezachová povinný díl (za určitých podmínek).

Podle § 1648 OZ, nevysloví-li zůstavitel důvod vydědění, má nepominutelný dědic právo na povinný díl, ledaže se proti němu prokáže zákonný důvod vydědění. Dle § 1650 OZ nepominutelný dědic vyděděný neplatně má právo na povinný díl.

Před 1. 1. 2014 byla právní úprava vydědění obsažena v § 469a zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník (dále jen **Starý OZ**). Na rozdíl od úpravy dle OZ však tato úprava ve Starém OZ neobsahovala formulaci, že by bylo možné potomky „vyděděním z jejich práva na povinný díl vyloučit“, neboť Starý OZ s pojmem povinný díl vůbec npracoval. Současně Starý OZ neobsahoval ustanovení, které by se svým obsahem shodovalo či podobalo ustanovení § 1650 OZ. Úprava dle Starého OZ pouze stanovila, že zůstavitel může vydědit potomka za zákonem stanovených důvodů, které jsou obdobné jako ty stanovené v § 1646 OZ.

Nabízí se tudíž otázka, co přesně je myšleno neplatným vyděděním dle § 1650 OZ, a jaké budou následky neplatného vydědění v návaznosti na tom, zda bylo prohlášení o vydědění učiněno před či po 1. 1. 2014, tedy před či po účinnosti OZ.

Neplatnost vydědění

Dle komentáře[\[1\]](#) k § 1650 OZ mezi případy neplatného vydědění patří:

„byl-li potomek zůstavitelem vyděděn sice z některého zákonného důvodu, ale tento důvod nebyl posléze shledán platným (vyděděný uspěl ve sporu o dědické právo), nebo z důvodu, který není zákonným důvodem vydědění – v těchto případech nepominutelný dědic nebyl vyděděn po právu.“

Dále se v tomto komentáři upřesňuje, že: *„případy vydědění nikoli po právu tvoří podmnožinu (užší množinu) případů vydědění neplatného.“* Tento komentář uvádí též následující: *„(...) nedošlo-li však*

k naplnění zákonných důvodů vydědění nebo důvod vydědění vyslovený zůstavitelem v listině o vydědění byl úspěšně vyvrácen, respektive tento důvod nebyl vůbec zákonným důvodem vydědění, k žádnému „vydědění“ vlastně nedošlo a nelze nepominutelného dědice pouze (a jen) z tohoto důvodu jakýmkoli způsobem sankcionovat, ledaže by se vůči nepominutelnému dědici podařilo prokázat existenci jiného (než zůstavitelem vysloveného) zákonného důvodu vydědění a došlo by tím k jeho vydědění mlčky a po právu.“

Lze shrnout, že neplatným vyděděním se rozumí vydědění z důvodu, který není zákonným důvodem, anebo pokud došlo k vydědění z některého zákonného důvodu, avšak takový důvod nebyl fakticky naplněn.

Prohlášení o vydědění učiněné za účinnosti Starého OZ

Touto konkrétní otázkou se zabýval Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 17. 1. 2024, sp. zn. 24 Cdo 2454/2023-II (dále jen **Rozsudek**), když uvedl:

„Taková situace by podle Nejvyššího soudu nastala i v nyní posuzovaném případě, pokud by se právnímu jednání v podobě vydědění učiněnému za staré právní úpravy na základě nové právní úpravy přičítaly zcela odlišné následky, které by v době, kdy bylo učiněno, vůbec nemohly být s takovým jednáním spojovány. V době sepsání listiny o vydědění, tedy dne 16. 7. 2009, bylo za účinnosti minulé právní úpravy nepochybné, že při neplatném vydědění (ať už pro nedostatek formy, nebo neprokázala-li se existence důvodů pro vydědění) a nezanechal-li zůstavitel jiné pořízení pro případ smrti by se na neplatně vyděděného hledělo, jako by listina o vydědění vůbec sepsána nebyla, ten by tak nepřestal být dědicem ze zákona (jelikož minulé právní úprava žádné ustanovení činící výkladové potíže podobné nynějšímu ustanovení § 1650 o. z. neobsahovala a neplatné vydědění neměnilo právní postavení vyděděného. [...]) Pokud zůstavitel pořídil listinu o vydědění za takové situace, nemohl jí v době jejího sepsání v žádném případě přikládat účinek, který jí přisoudil na základě aplikace znění § 1650 o. z. nyní odvolací soud, neboť jestliže důvody vydědění podle § 469a obč. zák. nebyly dány, hledělo se podle tehdejší kogentní právní úpravy na vydědění jako na neplatné a neplatně vyděděný měl právo na nabytí dědického podílu nejméně v rozsahu uvedeném v § 479 obč. zák. [...]) Nebyla-li v popsané situaci zůstavitelem povolána k dědictví jiná osoba (jako tomu bylo i v poměrech přítomné věci), pak neprávem vyděděný měl právo na celé dědictví po zůstaviteli (nebo jeho část).

Z Rozsudku jednoznačně vyplývá, že pokud bylo prohlášení o vydědění učiněno zůstavitelem před účinností OZ, nemohl zůstavitel počítat s úpravou obsaženou v § 1650 OZ, a tudíž by neplatně vyděděný nepřestal být dědicem ze zákona. Je rovněž možné, aby neprávem vyděděný získal celé dědictví po zůstaviteli.

Prohlášení o vydědění učiněné po účinnosti OZ

Na výklad § 1650 OZ nepanuje v odborné veřejnosti jednotný názor. A to zejména ohledně otázky, s jakými právními důsledky je spojeno učinění prohlášení o vydědění, u kterého se následně prokáže, že nejsou naplněny skutkové důvody pro jeho učinění. Jinými slovy, zda je takové prohlášení neplatné pro nenaplnění zákonných důvodů vydědění.

Dle prvního z možných výkladů^[2] by byl nepominutelný dědic z dědického práva vyloučen a měl by právo pouze na povinný díl (tj. pohledávku na zaplacení povinného dílu v penězích). Pokud zůstavitel učinil prohlášení o vydědění, avšak zákonné důvody vydědění nepominutelného dědice nebyly naplněny, potom prohlášení o vydědění vylučuje nepominutelného dědice z dědického práva, místo něj dědí ostatní dědicové, a nepominutelný dědic má právo na povinný díl. Tento výklad se dále rozvíjí, když někteří autoři při úvahách nad touto problematikou docházejí ke stejným závěrům,

avšak opírají je o různé argumenty.

Podle druhého výkladu^[3] by nepominutelný dědic z dědického práva vyloučen nebyl, dědil by tedy jako dědic ze zákona, ale již by neměl právo na povinný díl. Dle tohoto výkladu lze § 1650 aplikovat pouze za předpokladu, že zůstavitel současně s prohlášením o vydědění, ve kterém potomka zcela vydědil, platně pořídil pro případ smrti a povolal jiné dědice.

V důvodové zprávě k OZ se uvádí, že může dojít k tomu, že zůstavitel nepominutelného dědice zcela nebo z části pomine, a to buď tak, že jej vydědí (platně nebo neplatně), anebo tak, že v pořízení pro případ smrti povolá jiné dědice a na nepominutelného dědice nehledí. Při neplatném vydědění stejně jako při jiném nezákonném opominutí takového dědice je potřebné mu poskytnout ochranu. Tato ochrana spočívá v garanci jeho práva na peněžní částku rovnající se hodnotě jeho povinného dílu (srov. § 1644 OZ), na jejíž vyplacení má nepominutelný dědic, který byl zkrácen nebo opominut, právo vůči dědicům a odkazovníkům (§ 1653 OZ).

Vzhledem ke skutečnosti, že na tuto problematiku neexistuje jednotný názor, bylo by vhodné a žádoucí pro praxi, aby byl výklad ustanovení § 1650 OZ postaven na jisto v rozhodovací praxi vyšších soudů. V Rozsudku se Nejvyšší soud vyjádřil k postupu pro případ neplatného vydědění podle Starého OZ, avšak jasný výklad právní úpravy dle OZ již neposkytl.

Je nepochybné, že právní úprava neplatného vydědění v OZ je modifikována oproti úpravě obsažené ve Starém OZ, když v § 1650 OZ je výslovně pamatováno na případ neplatného vydědění, a to tak, že by nepominutelnému dědici v takovém případě mělo náležet právo na povinný díl. V neplatném vydědění zůstavitel jasně projevil svou vůli, že nepominutelný dědic nemá z pozůstalosti ničeho nabýt. Zůstavitelův projev vůle o vydědění je však zatížen tím, že se jím uvedený důvod vydědění neprokázal, tudíž je v takovém případě nutné trvat na tom, že vydědění je od počátku neplatné, avšak je neplatné v tom smyslu, že nemůže mít za následek odejmutí práva nepominutelného dědice na povinný díl. Z výše uvedeného usuzuji, že v případě, že prohlášení o vydědění je neplatné z toho důvodu, že nebyly naplněny zákonné důvody pro vydědění, vylučuje takové prohlášení dědice z jeho dědického práva (obdobně jako negativní závěť), avšak nepominutelný dědic není vyloučen z práva na povinný díl.

Závěr

Otázka neplatnosti vydědění z důvodu nenaplnění zákonných důvodů pro vydědění a její důsledky nejsou řešeny stejným způsobem ve Starém OZ a OZ, přičemž v případě úpravy obsažené ve Starém OZ Nejvyšší soud ve svém Rozsudku postavil na jisto, jak postupovat v případě neplatného prohlášení o vydědění učiněného před nabytím účinnosti OZ. Dle Starého OZ nemohl zůstavitel počítat s úpravou obsaženou v § 1650 OZ, a tudíž neplatně vyděděný nepřestává být dědicem ze zákona. Je rovněž možné, aby neprávem vyděděný získal celé dědictví po zůstaviteli.

Dle úpravy v OZ, zejména v § 1650, je však situace složitější, když existuje několik názorů na výklad tohoto ustanovení. Navíc Nejvyšší soud se dosud touto otázkou ve své rozhodovací praxi nezabýval, tudíž se lze pouze domnívat, ke kterému výkladu se v budoucnu přikloní.

Dle mého názoru a v souladu se záměrem zákonodárce v případě, že je prohlášení o vydědění neplatné z toho důvodu, že nebyly naplněny zákonné důvody pro vydědění, vylučuje takové prohlášení dědice z jeho dědického práva (obdobně jako negativní závěť), avšak nepominutelný dědic není vyloučen z práva na povinný díl. Poslední slovo bude mít Nejvyšší soud, popř. Ústavní soud, jakmile se touto otázkou bude zabývat v rámci své rozhodovací praxe.

Mgr. Adam Sochůrek,
advokátní koncipient

[TAUBEL LEGAL, advokátní kancelář s.r.o.](#)

Sokolovská 68/105
186 00 Praha 8

Tel.: +420 226 251 055

e-mail: office@taubellegal.com

[1] Svoboda, J., in Fiala, R., Drápal, L. a kol. Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, (k § 1650) marg. č. 3-4 a 6.

[2] Kittel, D. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2024, § 1646, 1649 a 1650.

[3] Svoboda, J. in Fiala, R., Drápal, L. a kol. Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 410–414.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)

- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)